

Grāmatas u. c. izdevumi

Šuplinska, Ilga, Rundāne, Līga, Andrejeva, Aelita (2017). Gostūs pi Boņuka. Stuosti bārnim par Latgolu. Rēzekne: RTA.

2017. gada maijā Rēzeknē, Rīgā un vairāk nekā 40 Latgales reģiona skolās tika prezentēts Kultūras ministrijas projekta „Latgales kongresam 100” viens no būtiskākajiem rezultātiem – izglītojošs izdevums sākumskolas vecuma bērniem un viņu vecākiem „Gostūs pi Boņuka. Stuosti bārnim par Latgolu”. Kā savā recenzijā (Kaļva, Inga (2016). Ciemojoties pie Boņuka Latgalē. *Kultūrziņas. LA.LV.10.* oktobrī) atzīst autore Inga Kaļva: „Tā ir kā sava veida ābece, ar kuras palīdzību gan mazs, gan arī liels lasītājs var iepazīt Latgali vai nostiprināt savas zināšanas par to. Grāmatai piemīt lasītājus saliedējošs spēks, jo to var lasīt lomās (kopā ar draugiem, klasesbiedriem, vecākiem), turklāt mazajiem lasītājiem ir iespēja pašiem darboties patstāvīgi, atbildot uz jautājumiem un spēlējot dažādas spēles. Vieglais un nepiespiestais galveno varoņu dialogs par tēmām un vārdiem, kas saistīti ar Latgali, soli pa solim neuzbāzīgi, bet interaktīvi mudina iepazīt, noskaidrot un runāt latgaliski.”

Grāmatas tapšanā piedalījās: RTA profesore Ilga Šuplinska, dzejniece, RTA absolvente, drāmas terapeite, skolotāja Līga Rundāne, skolotāja Aelita Andrejeva, RTA multimediju speciālists Māris Justs un datorgrafike, bērnu grāmatu autore un ilustratore Līna Ivanova.

Grāmatas iznākšanu finansiāli atbalstīja arī RTA un IZM projekts „Novadmācība”. Izdevums joprojām tiek dāvināts skolām. Vairākās skolās: Nautrēnu vsk., Kaunatas vsk. (Rēzeknes nov.), Ciblas vsk. (Ciblas nov.), Ludzas ģimnāzija, Rēzeknes 5. vsk., – izdevums tiek izmantots, mācot fakultatīvu „Novadmācība”.

Šuplinska, Ilga (2017). Radzamuokī izdavumi latgalīšu literarajā volūdā 2015.–2017. godā. Rēzekne: RTA.

2017. gada maijā 4. pasaules latgaliešu saieta laikā tika popularizēts plakātveida izdevums „Radzamuokī izdavumi latgalīšu literarajā volūdā 2015.–2017. godā”. Kā izdevuma ievadā raksta tā sakārtotāja I. Šuplinska, tad izdevums domāts tam, lai iedrošinātu rakstīt un lasīt latgaliski tos, kas to vēl nedara, lai sniegtu ieskatu daudzajos projektos, kas bieži vien paliek nezināmi ar latgaliešu kultūru nesaistītam cilvēkam.

„RADZAMUOKI IZDAVUMI LATGALĪŠU LITERARĀJĀ VOĻŪDĀ 2015.–2017. GODĀ”

1917. gada latgaliešu literatūra, kas par latgaliešu identitātes simbolu ir kļuvusi, ir atgriezusies latgaliešu literatūrā. Pirmkārt, tā ir „Radzamuoki” – literatūras krājums, kas ir izdots latgaliešu valodā. Šis ir pirmais tādas veiduma darbs, kas ir izdots latgaliešu valodā. Šis ir pirmais tādas veiduma darbs, kas ir izdots latgaliešu valodā. Šis ir pirmais tādas veiduma darbs, kas ir izdots latgaliešu valodā.

Latvian 100 logo and text describing the project's goals and the importance of publishing in the Latvian language.

GRUOMOTYS

„LATGOLYS LINDIVERTORIĻĀLU VĒDROGĒKA” (2017)

Latvian text describing the book 'LATGOLYS LINDIVERTORIĻĀLU VĒDROGĒKA'.

„JAUSMĀS ZEME: ENCIKLOPĒDISKA KĒĻVĀRŠ, SOLĒMENĒS” (2017)

Latvian text describing the book 'JAUSMĀS ZEME: ENCIKLOPĒDISKA KĒĻVĀRŠ, SOLĒMENĒS'.

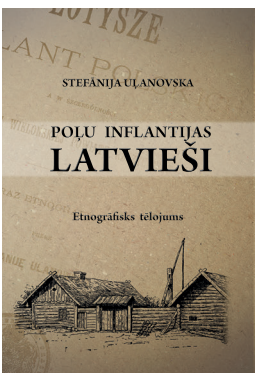

Krājuma sakārtotāja atzīst, ka „maņ cīš lela pīca i lapnums, ka daudzi nu itūs izdavumu autorim ir muni bejuši studenti. Vysupyrma jau muna meita – Evika Muizniece, tod tī, kas studiejuši filologeji: Sandra Ūdre, Ineta Atpile-Jugane, Jana Skrivļa-Čevere, Oskars Orlovs, Anita Mileika, Ligija Purinaša, nailgu šaiši arī Ingars Gusāns i Edīte Husare.”

Tā kā latgaliski izdotās grāmatas, diski, datorspēles bieži vien netiek pamanītas kopējā Latvijā iznākušo izdevumu klāstā, tad tā ir iespēja pēdējo gadu veikumu redzēt vienkop.

Izdavums ir veltījums Latgales kongresa simtgadei (2017) un Latvijas simtgadei (2018). Tas tapis un izdots Latvijas Valsts 100 gades projekta „Latgales kongresam 100” (finansētājs Kultūras ministrija) ietvaros.

Uļanovska, Stefānija (2017). Poļu Infantijas latvieši. Etnogrāfisks tēlojums. Rēzekne: RTA.

2017. gada augustā nāca klajā poļu pētnieces Stefānijas Uļanovskas 19. gs. beigu etnogrāfiskā tēlojuma „Łotysze Inflatn Polskich” tulkojums latviešu valodā „Poļu Infantijas latvieši”. Grāmata tulkota no poļu valodas un izdota ar Valsts Kultūrkapitāla fonda, Viļānu novada pašvaldības un Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas atbalstu un būs saistoša visiem, kas interesējas par latgaliešu kultūras mantojumu.

Tā satur unikālas liecības par Viļānu apkaimes iedzīvotāju materiālo un nemateriālo kultūru 19. gs. otrajā pusē. Detalizētus etnogrāfiskus aprakstus papildina unikāls latgaliešu valodas apraksts un valodas piemēri, kas pārsteidz ar savu precizitāti. Viļānos pierakstītie lāsti un lamu vārdi ir vienīgais tik plašais t. s. invektīvo tekstu apkopojums 19. gs. otrajā pusē. Grāmatā ievietoti aptveroši godu un gadskārtu ieražu apraksti, kur sevišķa uzmanība jāpievērš S. Uļanovskas pierakstītajām dziesmām, rotaļām un spēlēm. Tāpat uzmanības vērti ir masku gājienu apraksti, kur tradicionālo un ierasto masku vidū (čigāns, nāve u. c.) izceļas mazāk ierastas maskas: piem., sviesta nijējs, miltu kuce u. c. Folkloras pētniekus noteikti ieinteresēs S. Uļanovskas apkopotie mitoloģiskie nostāsti par dabu un t. s. zemāka līmeņa mitoloģiskajiem personāžiem: pūķi, smūtu, lietuvēnu, velnu, spokiem u. c. Plaši aprakstīti arī tautas ticējumi par burvjiem un ārstniekiem, dažādām slimībām un to ārstēšanas iespējām.

Krājuma atbildīgās redaktores, RTA docētājas: Angelika Juško-Štekele, Antra Kļavinska.

Notikumi

N. Rancāna izcilāko Latgales reģiona skolotāju konkurss

2017. gada 24. septembrī sadarbībā ar Latgaliešu kultūras biedrību, Kultūras ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju un astoņām Latgales pašvaldībām (Viļānu, Preiļu, Kārsavas, Dagdas, Ludzas, Rēzeknes novada, Ilūkstes, Balvu) tika organizēts **trešais N. Rancāna izcilāko Latgales reģiona skolotāju konkursa noslēguma pasākums.**

Pasākums notika Viļānu kultūras namā ar Viļānu novada pašvaldības finansiālu atbalstu. Šogad konkursam tika saņemti īpaši liels pieteikumu skaits – 30 pieteikumi no 11 novadiem, kā arī Rēzeknes un Daugavpils pilsētām. Pirmo reizi tika saņemti pieteikumi no Daugavpils, Krāslavas, Balvu, Rugāju novada pašvaldībām.

Katru gadu konkursa vērtētājiem kļūst arvien grūtāk izšķirties par uzvarētājiem, jo katra skolotāja devums viņa skolai, novadam ir īpašs. Daudzi ar sekmēm demonstrē savu un skolēnu veikumu valsts un starptautiskā līmenī. Katru gadu tiek pieteikti arī tādi nominanti, kuru veikumu nav iespējams pakļaut noteiktiem kritērijiem. Šogad īpašās balvas par ieguldījumu un sasniegumiem latgaliešu valodas, kultūrvēstures un novada mācības ieviešanā skolas mācību vidē tika pasniegtas Anitai Ločmelei (Baltinavas vidusskola) un Margaritai Stradiņai (Rugāju novada vidusskola). Jāatzīmē, ka M. Stradiņa ir pedagogs ar 70 gadu darba stāžu, skolotāja joprojām strādā ar mazpulcēniem. Bet A. Ločmele plašākai sabiedrībai noteikti ir pazīstama kā Danskovīte, kas latgaliešu valodas attīstību nodrošina teātra un komēdijas žanra attīstībā, būdama izrādes „Latgola.lv” tekstu autore.

Konkursa pamatideja – godināt labākos Latgales reģiona skolotājus, pasniedzot tiem simbolisku, īpaši šim konkursam izgatavotu balvu – sudraba pakavsaktu (rotkalis Rihards Ciblis) –, šādā veidā celt skolotāja profesijas prestižu, mudinot jauno paaudzi pārdomāt arī savas profesijas izvēli, neatstājot novārtā tās profesijas, kas ir saistītas ar vērtību izkopšanu un tālāku nodošanu nākamajām paaudzēm.

Ir zināms, ka ceturrtā konkursa noslēguma pasākums norisināsies 2017. gada 23. septembrī Preiļos.

Konferences

Starptautiskais seminārs „Jaunie valodas apguvēji Latvijā: valodu izglītības politika integrācijai un mieram”

2017. gada 10. aprīlī Rīgā, ES Mājā notika seminārs, kuru vadīja RTA vadošie pētnieki valodniecībā Sanita Lazdiņa un Heiko F.Martens.

Seminārs tika rīkots ar mērķi iepazīties ar Latvijā notiekošajiem valodas apguves procesiem no jauno valodas apguvēju perspektīvas, iekļaujot šo jautājumu citu Eiropas valstu pieredzes kontekstā.

Jēdziens *jaunie valodas apguvēji* jeb *jaunie runātāji* (angļu valodā: *new speakers*) mūsdienu sociolingvistiskajos pētījumos tiek attiecināts gan uz imigrantiem, kuri sāk apgūt vietējo titulnācijas valodu, gan uz tradicionālo minoritāšu pārstāvjiem, kuri turpina mācīties valsts valodu/ -as, gan arī uz reģionālo valodu vai dialektu pārstāvjiem, kuri, noteiktu iemeslu vadīti, ir nolēmuši apgūt to vai citu valodas variantu.

Semināra nolūks bija aicināt kopā pētniekus, valodu izglītības un politikas pārstāvjus, plašsaziņas līdzekļus un citus interesentus, kuru uzmanības lokā ir valodu izglītības un politikas jautājumi, sabiedrības integrācija un konstruktīvu ideju meklējumi sabiedrības saliedēšanai Latvijā un Eiropā kopumā.

Seminārā piedalījās ap 70 dalībnieku. Starp referētājiem bija valodu pētnieks S.Krons (*Kroon*) no Tilburges Universitātes Nīderlandē, kurš runāja par valodas politikas jautājumiem Nīderlandes kontekstā. Savukārt par autohtono gēlu valodu Skotijā ziņoja S. Danmors (*Dunmore*) no Edinburgas Universitātes.

Par vietējo Latvijas kontekstu referēja V. Vilcāne (Latgaliešu Kultūras ziņu portāls) ar ziņojumu „Kas mudina apgūt latgaliešu rakstu valodu”, bet par latviešu valodas jaunajiem apguvējiem saistībā ar mūsdienu migrācijas procesiem stāstīja Ē. Pičukāne (Latviešu valodas aģentūra). Par krievu tradicionālās minoritātes latviešu valodas apguves motivāciju dziļāku ieskatu deva M. Kručāne (Latvijas Universitāte).

Starptautisko semināru finansiāli atbalstīja *COST* programma „New Speakers”, Latviešu valodas aģentūra un Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija.

Konference „Pierobeža un (ne)sasniedzamie: pedagogu un žurnālistu loma medijpratības stiprināšanā”

2017. gada aprīlī RTA notika viena no medijpratībai veltīto konferenču cikla „Medijpratības spēks: kā to iegūt un gudri izmantot” konference „Pierobeža un (ne)sasniedzamie: pedagogu un žurnālistu loma medijpratības stiprināšanā”. Tajā pašmāju un Lielbritānijas mediju praktiķi un pētnieki diskutēja par skolotāja lomu

medijpratības veicināšanā, kādā veidā iespējams stiprināt individuālo un sabiedrības medijpratību, padziļināti aplūkojot medijpratību Latvijas pierobežā. Līdztekus tika runāts par žurnālistu darbu kā sabiedriskajos, tā komerciālajos medijos, aplūkojot kvalitatīva satura kritērijus un faktu pārbaudes paņēmienus. Konferencēs laikā tika runāts arī par jaunākajām tendencēm un izaicinājumiem valsts pārvaldes komunikācijā.

Konferenci organizēja Kultūras ministrija (KM) sadarbībā ar Rēzeknes Tehnoloģiju Akadēmiju un Britu padomi. Konferencēs norisei Latgales reģionā tika izraudzīta RTA, jo kopš 2016. gada tajā tiek realizēta akadēmiskā maģistra studiju programma „Reģionālie mediji un komunikācija”.

Stefānijai Uļanovskai veltīti zinātniskie lasījumi Viļānos

2017. gada 5. augustā Viļānos notika ievērojamajai Latgales tradicionālās kultūras pētniecei Stefānijai Uļanovskai veltīti brīvdabas zinātniskie lasījumi, kur piedalījās Latvijā un ārvalstīs ievērojami zinātnieki, kas devuši būtisku ieguldījumu S. Uļanovskas darbības izpētē un popularizēšanā.

Latvijas Universitātes profesore Lidija Leikuma pastāstīja par nozīmīgākajiem pētījumiem, kas Latvijas zinātnē veltīti Stefānijas Uļanovskas darbiem. Sanktpēterburgas Universitātes docents Aleksejs Andronovs informēja par S. Uļanovskas materiāliem dažādu valstu arhīvos un norādīja, ka vēl aizvien ir daudz līdz šim neatklātu vai atšķirīgi interpretētu faktu S. Uļanovskas darbos un personībā. Poznaņas A. Mickeviča Universitātes profesore Nikole Naua stāstīja par S. Uļanovskas pierakstīto pasaku gramatiku, kā arī par Poznaņas Universitātes projektiem, kas vērsti uz S. Uļanovskas etnogrāfiskā tēlojuma „Łotysze Inflant polskich” saglabāšanu un popularizēšanu. Polijas Zinātņu akadēmijas profesores Dorotas Rembiševskas priekšlasījums bija veltīts Latgales un Viļānu tēmai S. Uļanovskas darbos, savukārt LU doktora grāda pretendente Iveta Dukaļska analizēja mūziku un mūzikas instrumentus S. Uļanovskas darbos.

Zinātniskie lasījumi ir viena no S. Uļanovskai veltītajām aktivitātēm Viļānos. 2016. gadā zinātnieces atcerei veltīto pasākumu virkni ievadīja ekspedīcija „Pa S. Uļanovskas pēdām”, 2017. gadā S. Uļanovskas veikums kļuva par vadmotīvu tradicionālajiem Tautas muzikantu svētkiem, notika viņai veltīti zinātniski lasījumi un, beidzot, 2017. gada decembrī ir paredzēta S. Uļanovskai veltītas ekspozīcijas atklāšana Viļānu novadpētniecība muzejā.

4. pasaules latgaliēšu saiets 2017. gada 1.–7. maijā Rēzeknē

4. pasaūļa latgališu saīta REZOLUCEJA

5.–6. majā 4. pasaūļa latgališu saītā nūtyka Latgolys symtgadis kongress, kas beja veļteits Latgolys kongresa simtgadei i vierteja 1917. goda lāmumu izpīldi. Kongresu reikuoja Latgališu kuturys bīdreiba, Rēzeknis Tehnologueju akademeja, Daugovpīļs Universitate, kai ari juridiski viesturyskuos sekcejis dorbu organizēja K. Dišlera fonds i Publiskūs tīseibu instituts.

Akademiskajam pasuokumam 4. pasaūļa latgališu saītā apzynuoti tyka izalaseits simbolisks nūsaukums: Latgolys symtgadis kongress uzsvēre pasuokuma nūzeimeibu, izcēle faktu, ka ideja par apsavīnuošonu rūnās taišni Rēzeknē, Latgolā, kai ari asociativi lyka puordūmuot Aleho Karpentjera dorbu „Symts vīntuleibys godu”.

Kongresā pīsadaleja 551 registrāts daleibnīks (nateik skaiteiti plašsazinis leidzekļu puorstuovi, kuru skaits kūpā ar tehniskajim darbinīkim beja puori symtam, tīšsaistē 6. majā beja puori 1000 pīslāgumu). Pymū reizi pasaūļa latgališu saīts tyka translāts Latvejis televizejā, tū var nūsavērt ari atkuortuoti vairuokūs socialūs teiklūs. Taipoš tyka filmāts kongresa turpynuojums 6. majā, kū varēs redzēt Rēzeknis Tehnologueju akademejis sātys lopā. Pymskatejumā Latvejis Televizejā 1 kongresu nūsavēre ~53 000 skateituoju.

Rezolucejis pamats ir 1917. goda kongresa lāmums: *2. Mes, Latgolas latwiši, apswinodami ar Kurzemes un Wýdzemes latwišim, paturēsim sowa pašwaldibu, pylnu tisibu pašnuteikšonas woludas, ticibas, baznicas, skolu un saimestibas, kai ari zemes jautojumā, boznicas dorišonos piwinojut pi Latgolas ari Kurzemes un Wýdzemes katolius.*

Parkū taišni volūda ir rezolucejis centrā: 1) volūda veidoj dūmuošonys, pošapzinis i identitatis pamatu; 2) eistynojūt tīseibys iz volūdu, teik aplīcynuota vuorda i apzinis breiveiba; 3) sevkurs volūdys punkts satur ari ekonomiskuos praseibys, partū ka nav vareibys īvīst apvuiceibu školā bez finansiala atbolsta, volūdys funkceju paplatynuojums nas sev leidza ari jaunys dorbavītys voi vysmoz pīnuokumu i atbīldeibys puorskateišonu. Kai precizi sovā runā nūruodieja metropolits Zbignevs Stankevičs: „Latgale savas saistības izpildīja. Bet vai izpildīja pārējie novadi?” Jis aicynuoja iz Latgolys praseibu respektiešonu.

Vītā citēt Ivara Litavņika (Latgolys Studentu centra vadeituojs 1992. godā) saceitū: „Pēc attīsksmes pret Latgolu var saskatēt 3 ļaužu pulkus: 1 – vīnaļdzeigī, kuru ir ļūti daudz, 2 – tī, kuri latgaļu volūdu sauc par sātas un bazneicas volūdu, prīcōjās par latgališu dzīdōšonu, tautas tārpin, un sōc žālabaini raudōt par Latvijas vīnōteibu, vīnu vaļsti un vīnu volūdu, tikleidz latgaliskais izīt ōrpus Latgolas sātas, bazneicas un folkloriskim pasōkumim, (...) 3 – dūmoj drusku sovaižōk.” Prūtams, var

kuortejū reizi runout par tū, ka cylvākus navar tik vīnkuoršuoti daleit kategorejuos, bet, kab pījemtu lāmumu, ari vīnreiz ir juobolsoj i navar vysu laiku atsaturēt.

Jau kongresa laikā „ūtrūs” pasaruodeja „pulki”, kas biedeiguokais – taišni nu vacuokuos paaudzis, kas vysu laiku ceinuos pret 2008. goda apstyprynuotajim pareizraksetibys nūteikumim. Izaruoda tei nav ceīņa pret uo, bet ceīņa par tū, kab latgaliskais elements palyktu sātys, bazneicys i folklorys elements. Varbyut taišni partū, ka jī skali pauduši i pauž sovu fobeju pret latgaliskū, ir zaudāts laiks daudzom reformom, kas beja vajadzeigys i organiskys 20. godu symta beiguos. Bet te der atguodynuot uzrokstu iz atkluotuos pīminis zeimis: „Varai pīder laiceiba, taisneibai – myužeiba” (Fraņcs Trasuns). I vysi jī – F. Trasuns, F. Kemps, P. Strods, V. Luocs i cyti – stuovēja par latgalīšu volūdys tūseibom školā, pošvaļdeibā i plotā publiskajā telpā. Laiks tū aplīcynuot ari mums!

Ilga Šuplinska,
kongresa koordinatore, 08.05.2017

REZOLUCEJA

Mes, pyrmuo Latgolys kongresa lāmumu idejiskī turpynuotuoji, Rēzeknē, Latgolys viestnīceibā „Gors” i Rēzeknis Tehnolegeju akademejā, 2017. goda 5.–6. majā, **4. pasaulā latgalīšu saītā** (tuoļuok – „Saīts”), izviertejūt 1917. goda 9.–10. maja pījimtūs lāmumu izpīļdi, kab nūdrūsynuot Latgolys latvīšu (latgalīšu) kai Latvejis vaļsts nacejis dalis atbylstūšu pastuoviešonu Latvejis Republikā, pījamam itū rezoluceju (kas sastuov nu diveju daļu – pamatteksta i izvārsuma) ar mierki nūdrūsynuot latgalīšu volūdys i kulturyš sovpatēibys kai latvīšu nacejis boguoteibys saglobuošonu, aizsardzeibu i atteisteibu i vaļstiski atbaļsteit Latgolys latvīšus (latgalīšus) kai Latvejis vaļsts nacejis sastuovdaļu.

1. Izpyldūt 1917. goda Latgolys kongresa 2. punktu, Latvejis vaļstei ir juonūdrūsynoj Vaļsts volūdys lykuma 3. panta 4. dalis reala darbeiba i vysupyrma itaiduos jūmuos i veidūs:

1.1. **Volūdys statuss:** nūstyprynuot skaidru latgalīšu rokstu volūdys kai viesturyska latvīšu volūdys paveida vaļstiskū statusu Latvejā i akceptēt ISO standarta lītuojumu, mainūt terminolegeju i nūstyprynuojūt saeisyņuojumus volūdu apzeimuojumim: LAV – latvīšu makrovolūda, kurai ir divi paveidi: LVS – latvīšu literaruo volūda i LTG – latgalīšu rokstu ci literaruo volūda. Izmontuot itūs volūdu apzeimuojumus vysuos jūmuos i eipaši statistikā, nūruodūt izdūtūs gruomtu, publikaceju, plašsazinis leidzekļu volūdu ci volūdu zynuošonu, dorba volūdu i c. Nūdrūsynuot, kab iz latgalīšu rokstu volūdys tyktu attīcynuotys Vaļsts volūdys

lykuma 6.–24. panta praseibys. (Vērtīs 1.1 izvārsumu.)

1.2. **Oficialuo saziņa ar vaļsts i pošvaļdeibys īstuodem:** vysom vaļsts i pošvaļdeibys īstuodem, taipat privatpersonom respektēt saziņu, t. sk. rakstisku, latgalīšu rokstu volūdā vysā Latvejis Republikys teritorejā. Latgolys planavuošonys regiona teritorejā itys attīcnojams ari iz pīnuokuma dūt atbiļdi latgalīšu rokstu volūdā. Latgolys pošvaļdeibuos ci jūs strukturvīneibuos, cytuos īstuodēs i organizacejuos, taipat komercsabīdreibuos, ka juos tuo grib, kai dorba volūda, t. sk. dokumentacejā, var tikt lītuota latgalīšu rokstu volūda. Itaidys tīseibys dūt pošvaļdeibom, jūs strukturvīneibom i īstuodem, taipat privatpersonom ari uorpus Latgolys planavuošonys regiona teritorejis, ka juos tuo grib. Īkļaut kai vīnu nu praseibu darbinīka spieju viertiejumā Latgolys planavuošonys regionā spieju sasazynuot latgalīšu rokstu volūdā. Vaļstiski atbolstūt latgalīšu rokstu volūdu, konsekventai styprynuot latvīšu volūdys kai vaļsts volūdys kūpejū lītuojumu (Vērtīs 1.2. izvārsumu.)

1.3. **Latgolys regiona lingvistiskuo ainova:** Latgolys planavuošonys regionā, kai ari uorpus juo atsagrīzt pī viesturyskūs latgaliskūs nūsaukumu i vītvuordu, pastotūt jaunys ceļa zeimis i nūruodis, lītuot obejis latvīšu volūdys formys (LVS i LTG), vaļstei izveidot atbolsta sistemu tom pošvaļdeibom i organizacejom, kas ir gotovys maineit asūšuos (ci stateit jaunys) ceļa zeimis i uzrokstus. Veidot atbolsta sistemu tim uzjiemiejim i NVO, kas turysma produktu nūruodis pīduvoj latgalīšu rokstu volūdā ci tei ir vīna nu nūruožu volūdu. Veicūt regionalū reformu, respektēt viesturyskū teritorejis saisteibu ar Latgolu, kai ari nūdrūsynuot īspieju ceļu zeimēs i nūruodēs lītuot latgalīšu rokstu volūdu ci viesturyskūs apzeimuojumus (nūsaukumus) ari uorpus Latgolys planavuošonys regiona teritorejis.

1.4. **Izgleiteibā:** nūdrūsynuot konkrētu vītejai situacejai atbylstūšu latgalīšu rokstu volūdys ci nūvodvuiceibys stuņžu skaitu vysūs izgleiteibys pūsmūs i leimiņūs, paradzūt tam finaņšialu atbolstu Latgolys regionā, atsevišķus pīšķmatus (humanitarajā ci socialajā jūmā) ļaut vuiceitīs latgalīšu rokstu volūdā. Atbylstūši kompeteņču izgleiteibai puorsavērt humanitaruo i socialuo vierzīņa pīšķmatu vuiceibu leidzekļus i standartus i papyldynuot jūs ar viesturyski objektivim materialim par Latgolys viesturi, volūdu, literaturu, etniskajom i kulturys sovpatēibom. Atbaļsteit paraugškoly/-u izveidi, kurā vīna nu vuiceibu volūdu ir latgalīšu rokstu volūda. (Vērtīs 1.3. izvārsumu.)

1.5. **Kulturā:** nūdrūsynuot i finaņsēt regiona leimiņa strukturu izveidi (tymā skaitā iz asūšūs kulturys īstuožu bazis), kuru nūsaukamā īkļaut Latgolys vuordu i repertuaru veidot, prymari lītojūt latgalīšu rokstu volūdu: Latgalīšu literaturys fonds, Latgolys teatris, Latgolys filmu fonds, Latgolys simfoniskais orkestris, Latgolys kors, Latgolys Muokslys muzejs i c. (Vērtīs 1.4. izvārsumu.)

1.6. **Plašsazinis leidzekļūs:** Latgolys planavuošonys regiona teritorejā nūdrūsynuot vaļsts informativū telpu, t. sk. kai sabīdryskū pasyutejumu, i jamā rast vītu raidejumim i ziņom latgalīšu rokstu volūdā. Nūdrūsynuot i vysur, kur lykums

paredz, daškiert finanšiejumu tim informacejis leidzeklim, kurūs ir publikacejis voi raidejumi latgališu rokstu volūdā, sabīdryski finansātajūs radejis (LR 1) i televizejis kanalūs (LTV 1, LTV 7) iķļaut ziņu, taipat atsevišku raidejumu regularu sagataveišonu i transliešonu latgališu rokstu volūdā. Styprynuot i atbaļsteit plotu socialūs teiklu vidi (pīmāram, iz LAKUGA bazis) latgališu rokstu volūdā. (Vērtīs 1.5. izvārsumu.)

1.7. **Zynuotnē i pietnīceibā:** Nūsaceitu daļu vaļsts finansātu pietnīceibys programu vierzeit latgalistikys pietejumu atbaļsteišonai, informacejis tehnologiejis reiku i datorprogramu izstruodei, myusu dīnu latgališu volūdys korpusa paplašynuošonai i uzturiešonai. Radeit i finanšēt tulkuošonys i terminologiejis izpietis i tuoluokys izstruodis dorbu nūlyukā saglobuot i atteisteit atīceigū administrativū, komercialū, ekonomiskū, socialū, tehniskū i juridiskū terminologieju latgališu rokstu volūdā.

2. Aicynuot Latgolys planavuošonys regiona padūmi oficiali apstyprynuot latgališu (Latgolys) karūgu (tymasai zylys-bolts-tymasai zylys), nūsokūt juo lītuojuma kuorteibu. (Vērtīs 1.6. izvārsumu.)

3. Latvejis Republikys regionalū politiku baļsteit iz Satversmis 3. panta: „Latvejis vaļsts teritoreju storptautyskūs leigumu nūsaceitajūs rubežūs sastuoda Vydzeme, Latgola, Kūrzeme i Zemgale”. Precizi i skaidri nūsaceit Satversmē nūsauktūs regionu funkcejis, tys ļaus efektivi rysynuot daudzys vaļstiskys problemys: vaļsts īstuožu darbeibys struktura, pošvaļdeibu sadarbeibys modeļs, izgleiteibys sistema, veseleibys apryupe, vaļsts budžeta sadale, ari Vaļsts Kulturkapitāla fonda darbeiba i c. Regionu izaugsmei vierzeit i atbaļsteit vaļsts i cytu īstuožu decentralizacejis ideju.

4. Turēt 27. apreli par Latgolys dīnu i iķļaut jū lykuma „Par svātku, atceris i atzeimojamom dīnom” 2. pantā kai atzeimojamu dīnu, taipat īsaceit cytim Latvejis nūvodim nūsaceit sova nūvoda dīnu.

Itūs praseibu izpiļde ļaus pylnvierteigi eistynuot 1917. goda Latgolys kongresa lāmumus, nūdrūsynuos Vaļsts volūdys lykuma 3. panta 4. dalis darbeibu.

Kab dasavērt ituos rezolucejis eistynuošonu, teik izveiduota Saīta rezolucejis izpiļdis komiteja (vērtīs 1.7. izvārsumu), kurys aizdavums ir padreizynuot i vērtēt pījimtūs praseibu izpiļdi, taipat dūt puorskotu par rezolucejis eistynuošonys gaitu kūpumā.

Komitejis aizdavums ir sasaukt **5. pasaulā latgališu saītu 2022.** godā Saīta rezolucejis izpiļdis viertiejumam i latvyskuo latgaliskuma regionā i sevkurā individā styprynuošonai.

REZOLUCEJIS IZVĀRSUMS

1. Attīceībā iz latgaļišu rokstu ci literarū volūdu vaļsts politika, lykumdūšona i prakse ir juobolsta iz itaidu mierku i pryncypu:

1.1. Volūdys statuss:

1. Ar tū teik saprosts:

a) latgaļišu rokstu ci literaruo volūda kai kulturys boguoteibys izpausmis pīzeišona;

b) Vaļsts volūdys lykuma 6.–24. panta praseibu nūdrūsynošona attīceībā iz latgaļišu rokstu volūdu, kai ari ituo lykuma normu naiwāruošonys gadīnī attīceībā iz latgaļišu rokstu volūdys vaineiguos personys tyktu sauktys pi atbiļdeibys lykumā nūsaceitajā kuorteibā;

c) apsajmšona, ka pastuovūšī ci jauni administratīvi īdalejumi naroda šķieršļu latgaļišu rokstu volūdys lītuošonys veicynošonai;

d) napīcīšameiba ar apjīemeigu darbeibu veicynuot latgaļišu rokstu volūdys lītuošonu, ar mierki jū aizsorguot;

e) latgaļišu rokstu volūdys lītuošonys veicynošona runā, rokstūs, sabīdryskajā i personeigajā dzeivē;

f) formu i leidzekļu radeišona latgaļišu rokstu volūdys vuiceišonai i studiešonai vysūs attīceigajūs leimiņūs;

g) atvīglynuojumu radeišona, dūdūt īspieju personom, kurys narunoj latgaļišu rokstu volūdā i dzeivoj apvydā, kur jei teik lītuenta, jū vuiceitīs, ka juos tuo grib;

h) latgaļišu rokstu volūdys studeju i izpietis veicynošona universitatēs i leidzvierteiguos īstuošanās.

2. Vaļsts apsajam ar attīceigim leidzeklim veicynuot sovstarpejū sapratni storp vysom volūdu grupom vaļstī, rodūt cīnu, sapratni i īcīteibu pret latgaļišu rokstu volūdu i saprūtūt jū kai vīnu nu izgleiteibys i vuiceibu mierkim, kai ari veicynuot masu informacejis leidzekļu darbeibu ar itū pošu mierki.

3. Kab veicynuot cīna paruodeišonu pret vaļsts volūdu i lībīšu volūdu, aicynojam vaļsts omota personys oficialuos runys suokt ar uzrunu latvīšu literarā volūdā, latgaļišu rokstu volūdā i lībīšu volūdā.

1.2. Oficialuo saziņa ar vaļsts i pošvaļdeibys īstuoдем:

a) veicynuot latgaļišu rokstu volūdys lītuošonu regionalajuos i vītejuos vaļsts varys īstuošanās, kai ari styprynuot latgaļišu volūdys lītuojumu i mazynuot svešvolūdu lītuojumu vītejā saziņā Latgolys planavuošonys regiona teritorejā;

b) ļaut padūt mutiskus ci rakstiskus īsnāgumus latgaļišu rokstu volūdā;

c) nūdrūsynuot regionalūs vaļsts varys īstuožu oficialūs dokumentu publiciešonu

ari latgalīšu rokstu volūdā;

d) akceptēt, ka regionaluos vaļsts varys īstuodis lītoj latgalīšu rokstu volūdu jūs saišonu debatēs, naizslādzūt ari latvīšu literaruos volūdys lītuošonys;

e) Latgolys administrativajā teritorejā konkursūs (ari dorba) pyrmū rūku dūt darbinīkim, kam ir latgalīšu rokstu volūdys zynuošona i prasmis;

f) izstruoduot atestacejys pryncypus latgalīšu rokstu volūdys zynuošonys leimiņa puorbaudei;

g) izveiduot dīnesti, pīmāram, Vaļsts volūdys centrā, kas nūdrūsynoņ tulkuošonu nu/ iz latgalīšu rokstu volūdys;

h) tīsom Latgolys planavuošonys regiona teritorejā ir juonūdrūsynoņ tīsvedeibys īspieja latgalīšu rokstu volūdā, kai ari tīsuos puorejā Latvejīs teritorejā ir juobyun nūdrūsynuotai īspiejai sasazyuot ci lītuot latgalīšu rokstu volūdu.

1.3. Izgleiteiba

Izgleiteibys jūmā Latgolys regionā:

a) dūt īspieju sajimt daļu nu pyrmsškolys izgleiteibys latgalīšu rokstu volūdā (nūdrūsynoņūt vysmoz 1 stuņdi nūdarbeibu LGT dīnā ci atvielejūt tam 1 nedelis dīnu);

b) pamata izgleiteibā nūdrūsynuot latgalīšu rokstu volūdys kai nūvodvuiceibys pīškmata vuiceišonūs (35 stuņdis vīnā nu suokumškolys i 35 stuņdis vīnā nu pamatškolys klašu);

c) videjuos izgleiteibys pūsmā nūdrūsynuot latgalīšu rokstu volūdys kai nūvodvuiceibys pīškmata vuiceišonūs (35 stuņdis vīnā nu vydsškolys klašu),

d) dūt īspieju atseviškus pīškmatus tehniskuos i orūda izgleiteibys jūmā vuiceitīs latgalīšu rokstu volūdā;

e) nūdrūsynuot apstuokļus atsevišku universitatis i augstuokuos izgleiteibys pīškmata studiešonai latgalīšu rokstu volūdā obejuos regionalajuos augstškoluos vysuos humanitarajuos programuos;

f) turpynuot izaveiduojušuos tradicejīs, saglobuot i finaņsiali atbaļsteit latgalistikys moduli i pietnīceibu Rēzeknis Tehnologueju akademējā;

g) radeit nūsacejumus tuoļukizgleiteibys kursim, kurymūs vuiceibys viņ ci pamatā nūteik latgalīšu rokstu volūdā;

h) veikt pasuokumus, kab nūdrūsynuot Latgolys viesturis i kulturyš vuiceišonu vysuos Latvejīs školuos;

i) nūdrūsynuot pamata i tuoļuoku škuotuoju apvuiceibu, kas ir vajadzeiga, kab eistynuot punktu nu a) da g) nūsacejumus;

j) izveiduot uzraudzeibys instituteju (var delegēt kai atsevišku omotu Vaļsts

volūdys centrā), kura, atteistūt latgališu rokstu volūdys vuceišonu, verās, kaidi leidzekli teik pīmāruoti i kaidis progress sasnāgts, periodiski ziņojūt par juos īgiutajim datim, kuri teik publiskuoti plotuokai sabīdreibai;

k) teritorejuos, kuramuos latgališu rokstu volūda tradicionāli nateik lītuota, bet latgališu rokstu volūdys lītuotuoju skaits tū attaisnoj, veicynuot ci nūdrūsynuot latgališu rokstu volūdys vuceišonu voi apvuceibu jamā aizpraseitajūs izgleiteibys leimiņūs.

1.4. Kultura

1. Atteiceibā iz aktivitatem kulturys jūmā i ar jom saisteitajom īstuodem, kai bibliotekom, kulturys centrim, muzejim, arhivim, teatrim i kinoteatrim, kai ari literārūs dorbu i filmu radeišonu, vītejuos kulturys izpaušmis formom, festivalim i kulturys industreju, tymā skaitā jaunu tehnologeju izmontuošonu:

a) veicynuot izteiksmis veidus i iniciativis, kab atteisteit kulturys dzeivei svareigys strukturys, kurom jau ir zynoma profesionaluo baze:

– Latgolys simfoniskais orkestris i Latgolys kors – baze „Gors”, Rēzeknis i Daugovpiļa muzykys školys,

– Latgolys teatris – vīneigais profesionalais teatris pasaulī, kura repertuars ir latgališu volūdā, baze – Daugovpiļa teatris, „Gors”, Rēzeknis Nacionalūs bīdreibu kulturys noms, Rēzeknis Tautys teatris,

– Latgolys Muokslys muzejs – baze Varslavāna, Zvejsaļņika, Rotko, Pītera Martinsona i c. dorbu kolekcėjis. Rotko muzejs byutu perfekta baze itam pasuokumam,

– Latgališu literaturys fonds,

– Latgališu filmu fonds i c.

b) veicynuot pīeju latgališu rokstu volūdā dorbim, kuri ir radeiti cytuos volūduos, paleidzūt veikt i atteistūt jūs tulkuošonu, dubliešonu, sinhronū tulkuošanu i titriešonu;

c) nūdrūsynuot, kab institutejis, kurys ir atbiļdeigys par vysaida veida kulturys pasuokumu organiziešonu ci atbaļsteišonu, pīškiertu attīceigus leidzekļus latgališu rokstu volūdys zynuošonys, lītuošonys i juos lītuotuoju īkļaušonai saisteibuos, kurys juos uzajam ci kurom juos nūdrūsynoj atbolstu;

d) veicynuot leidzekļu pīmāruošonu, kas nūdrūsynuotu tū, kab instituteju, kurys ir atbiļdeigys par kulturys pasuokumu organiziešonu i atbaļsteišonu, reiceibā byutu darbinīki, kuri piļneibā puorvolda latgališu rokstu volūdu, taipat kab jim byutu puorejuos vaļsts dzeivuotuoju dalis volūdys prasme (mozuokais, sarunu volūdys leiminī);

e) radeit labvieleigus apstuokļus institutejis ci instituteju veiduošonai, kurys ir atbiļdeigys par latgališu rokstu volūdā radeitu dorbu apkūpuošonu, jūs kopeju saglobuošonu i izplateišonu, taipat itūs dorbu publiciešonu i statistikys ruodeituoju dabuošonu.

2. PĀjimt attĀiceigus nĀsacejumus, kab veicynuot uorvaļstĀs i uorpus *Latgolys planavuoŝonys regiona* tĀ kulturys politiku, kura puorstuov latgalĀŝu rokstu volĀdu.

3. Atbaļsteit Romys katuoļu Bazneicys pasuokumus latgaliskuos kulturteļpys uzturieŝonā.

1.5. Informacejys leidzekli

1. AttĀiceibā iz latgalĀŝu rokstu volĀdys lĀtuotuojim, teritorejā, kuramā itei volĀda teik lĀtuota, jamĀt vārā stuovūkli, kaidā vaļsts varys Īstudis, taiŝni voi nataiŝni ir kompetentys, pylnvaruotys i kaida ir jūs lĀma atteiceigā jūmā, kai ari respektējĀt informacejys leidzekļu redakcionaluos naatkareibys i autonomejys pryncypu:

a) radeit apstuokļus sabĀdryskuos radejys (LR 1) i televizejys (LTV 1, LTV 7) pasyutejumam ziņu raidejumu sagataveiŝonai latgalĀŝu rokstu volĀdā vysmoz 3 min. dĀnā, 1 kulturys programai nedeļā, 1 sporta ci izklaidis raidejuma transliejumam mienesĀ, kai ari nūvierzeit nūteiktu procentu nu sabĀdryskuos radejys i televizejys sabĀdryskajam pasyutejumam pĀŝkiertuos vaļsts dotacejys itam mierkam.

b) pĀjimt atbylstūŝus nĀsacejumus tai, kab programu puorraideituoji juos pĀduovuotu latgalĀŝu rokstu volĀdā;

c) veicynuot i/ ci radeit apstuokļus tekstu regularai publicieŝonai latgalĀŝu rokstu volĀdā, eipaŝi atbolstĀt vĀtejūs periodiskūs izdavumus, kas teik izplateiti vysā Latgolā (žurnals „A12”, „Vietējā Latgales AvĀze”, „Latgales Laiks” i c.), kai ari turpynuot NEPLP „Latgales elektronisko medĀju plaŝsaziņas lĀdzekļu programmu”, ĩkļāunĀt jū NEPLP Elektroniskūs plaŝsazinis leidzekļu nūzaris atteisteibys strategejā 2018.–2022. godam;

d) vysur, kur lykums paredz, dūt fināŝialu atbolstu informacejys leidzeklim, kurymūs ir publikacejys latgalĀŝu rokstu volĀdā;

e) atbaļsteit žurnalistu i cytu informacejys leidzekļu darbinĀku apvuiceibu, kab jĀ lĀtuotu latgalĀŝu rokstu volĀdu.

2. Nūdrūsynuot, kab latgalĀŝu rokstu volĀdys lĀtuotuoju ĩnteresis tyktu puorstuovātys ci jimtys vārā taiduos institutejuos, kurys saskaņā ar lykumu var tikt izveiduotys ci dorbojās, kab garaņtĀt informacejys leidzekļu breiveibu i pluralismu (NEPLP i c.).

3. Veiduot atseviŝku fināŝiejumu – vaļsts finansātu informativūs kanalu radejys, TV i ŝkārsteikla platformā, t. sk. LSM daļai, kur teik izmontuota latgalĀŝu rokstu volĀda, i pĀŝkiert vaļsts fināŝiejumu latgaliskim plaŝsazinis leidzeklim i platformom socialajūs teiklūs.

1.6. Karūgs

1. LatgalĀŝu (Latgolas) karūga izmāri i kruosa:

a) karūgs ir tymsai zyls (Pntone 2965 C) ar boltu horizontalu streipi,

- b) karūga tumsai zyls-bolts-tymsai zyls streipu attīceiba ir 2:1:2,
- c) karūga plotuma i garuma attīceiba ir 1:2.

2. Latgališu (Latgolys) karūga izveidotuojs ir viesturnīks Māris Rumaks, karūgs pyrmū reizi ir lītuots 2010. goda 4. junī Latvejis Īšklītu ministrejis sporta spēlēs, puorstuovūt Latgolys regiona policejis puorvaļdi.

3. Latgališu (Latgolys) karūga simboliskuo izpratne (aproksta autore Anna Rancāne):

Timseņš guoja, timseņš guoja,

Es par tymsu nabāduoju.

Bej munam(i) kumeļam(i)

Zvaigžņu dečeits mugorā...

Bolta gaismys jūsla nu zvaigžņu roksta puorškēle tymsai zylū nakti, ruodūt gaišu ceļu latgališu ticeibai, pošapziņai i spēkam. Latgališu (Latgolys) karūgs, lai ari izveiduots tik 21. godu symta suokumā, ir kai trešuos godu tyukstūšys latgališu atmūdys simbols. Tymsai zylajā kruosā ir ģaustys godu symtim vacys tradicejis i tykumiskuos vierteibys. Tei ir naktineicu kruosa, pajimta nu senejūs latgaļu gūda driebru, meitu vylnaiņu i puišu svuorka, simbolizej Latgolu kai tradicionalu zylūs azaru zemi i kai Muorys zemi: zyluo kruosa katuoļu Bazneicā ir Jaunovys Marejis simbols.

Karūga forma atkuortoj Latvejis vaļsts karūga formu, ar tū ruodūt pīdareibu Latvejai i vīnuoteibu ar vysim Latvejis dzeivuotuojim. Karūga garums ir iz pusis leluoks par juo plotumu, i boltuo horizontaluo vyda streipe aizjam 1/5 daļu nu karūga laukuma. Taidys pošys formys ir lībīšu, sieļu i Latgolys centraluos piļsātys – Rēzeknis – karūgi.

1.7. Saīta rezolucejis izpiļdis komiteja

1. Saīta rezolucejis izpiļdis komiteja (tuoļuok – Komiteja) teik īvālāta Saīta laikā ar vīnkuoršu bolsu vairookumu.

2. Komiteju veidoj 11 cylvāku, kas puorstuov:

a) organizātuojis institutejis: Latgališu kulturyš bīdreibys vaļdis pīšksādātuojis, Rēzeknis Tehnologueju akademiejis rektors, Daugovpiļa Universitatis rektors,

b) Saīta sekceju (ci jūmu) vadeituojus: 1 nu tautsaimnīceibys, 1 – tīseibu zynuotņu, 2 – latgalistikys, nu kurūs vīns ir latgališu volūdys specialists,

c) *Latgolys planavuošonys regiona* Atteisteibys padūmis pīšksādātuojis,

d) 1 uorzemu latgališu puorstuovs,

e) 1 katuoļu goreidznīceibys puorstuovs,

f) 1 Latgališu volūdys, literaturys i kulturviesturis školuo tuoju asociacejis nūdybnyuojuma puorstuovs.

3. Komiteja izstruodoj darbeibys nūlykumu, izvierza i apstyprynoĵ p̄r̄šksādātuoju i juo divus v̄itinīkus, kai ari sagatavoĵ izvārsumu Rezoluceĵis 1.3. i 3. punktam, nap̄ceišeameibys gaĶnī pasaucūt nūzaris specialistus.

4. Komiteja na ratuok kai vīnu reizi pusgodā dūd publisku puorskotu par Saīta rezoluceĵis izpīlĶis vierzeibu – *organizātuoju instituteĵu liemiejinateĵejom (augstškolys – Senatam, bīdreiba – bīdru sapuļcei) i Latgolys planavuošonys regiona padūmei, kai ari publiskus puorskotus sātys lopuos*: www.rta.lv, www.du.lv, <http://latgalisubidreiba.mozello.com/>, <http://www.latgale.lv/lv/padome>.

REZOLŪCIJA

Mēs, pirmā Latgales kongresa lēmumu ideĵiskie turpinātāĵi, Rēzeknē, Latgales vēstniecībā „Gors” un Rēzeknes Tehnoloĵiju akadēmijā, 2017. gada 5.–6. maijā, **4. pasaules latgaliešu saietā** (turpmāk – „Saiets”), izvērtēĵot 1917. gada 9.–10. maija pieņemto lēmumu izpīlĶi, lai nodrošinātu Latgales latviešu (latgaliešu) kā Latvĵijas valsts nāĶijas daļas atbilstošu pastāvēšanu Latvĵijas Republikā, pieņemam šādu rezolūciju (kas sastāv no divām daļām – pamatteksta un izvērsuma) ar mērķi nodrošināt latgaliešu valodas un kultūras savdabības kā latviešu nāĶijas bagātības, saglabāšanu, aizsardzību un attīstību un valstiski atbalstīt Latgales latviešus (latgaliešus) kā Latvĵijas valsts nāĶijas sastāvdaļu.

1. IzpīlĶot 1917. gada Latgales kongresa 2. punktu, Latvĵijas valstĵij ir jānodrošina Valsts valodas likuma 3. panta 4. daļas reāla darbība un vispirmām kārtām šādās jomās un veidos:

1.1. Valodas statuss: nodrošināt skaidru latgaliešu rakstu valodas kā vēsturiska latviešu valodas paveida valstisko statusu Latvĵijā un akceptēt ISO standarta lietojumu, mainot terminoloĵiju un nostiprinot saīsinājumus valodu apzīmējumiem: LAV – latviešu makrovaloda, kurai ir divi paveidi: LVS – latviešu literārā valoda un LTG – latgaliešu rakstu jeb literārā valoda. Izmantot šos valodu apzīmējumus visās jomās un īpaši statistikā, norādot izdoto grāmatu, publikāciju, plašsaziņas līdzekļu valodu vai valodu zināšanas, darba valodu u. c. Nodrošināt, lai attiecībā uz latgaliešu rakstu valodu tiktu attiecinātas Valsts valodas likuma 6.–24. panta prasības. (Sk. 1.1. izvērsumu.)

1.2. Oficiālā saziņa ar valsts un pašvaldības iestādēm: visām valsts un pašvaldības iestādēm, kā arī privātpersonām respektēt saziņu, t. sk. rakstisku, latgaliešu rakstu valodā visā Latvĵijas Republikas teritorijā. Latgales plānošanas reĵiona teritorijā tas attiecināms arī uz pienākumu sniegt atbildi latgaliešu rakstu valodā. Latgales pašvaldībās vai to struktūrvienībās, citās iestādēs un organizācijās, kā arī komercsabiedrībās, ja tās to vēlas, darba valoda, t. sk. dokumentācija, var tikt lietota latgaliešu rakstu valodā. Šādas tiesības radīt pašvaldībām, to struktūrvienībām

un iestādēm, tāpat privātpersonām arī ārpus Latgales plānošanas reģiona teritorijas, ja tās to vēlas. Iekļaut kā vienu no prasībām darbinieka spēju vērtējumā Latgales plānošanas reģionā spēju sazināties latgaliešu rakstu valodā. Valstiski atbalstot latgaliešu rakstu valodas lietojumu, konsekventi stiprināt latviešu valodas kā valsts valodas kopējo lietojumu. (Sk. 1.2. izvērsumu.)

1.3. Latgales reģiona lingvistiskā ainava: Latgales plānošanas reģionā, kā arī ārpus tā atgriezties pie vēsturiskajiem latgaliskajiem nosaukumiem un vietvārdiem, uzstādot jaunas ceļa zīmes un norādes, lietot abas latviešu valodas formas (LVS un LTG), valstij izveidot atbalsta sistēmu tām pašvaldībām un organizācijām, kas ir gatavas mainīt esošās (vai uzstādīt jaunas) ceļa zīmes un uzrakstus. Veidot atbalsta sistēmu tiem uzņēmējiem un NVO, kas tūrisma produktu norādes piedāvā latgaliešu rakstu valodā vai tā ir viena no norāžu valodām. Veicot reģionālo reformu, respektēt vēsturisko teritorijas saistību ar Latgali, kā arī nodrošināt iespēju ceļu zīmēs un norādēs lietot latgaliešu rakstu valodu vai vēsturiskos apzīmējumus (nosaukumus) arī ārpus Latgales plānošanas reģiona teritorijas.

1.4. Izglītībā: nodrošināt konkrētu vietējai situācijai atbilstošu latgaliešu rakstu valodas vai novadmācības stundu skaitu visos izglītības posmos un līmeņos, paredzot tam finansiālu atbalstu Latgales reģionā, atsevišķus priekšmetus (humanitārajā vai sociālajā jomā) ļaut apgūt latgaliešu rakstu valodā. Atbilstoši kompetenču izglītībai pārskatīt humanitārā un sociālā virziena priekšmetu mācību līdzekļus un standartus un papildināt tos ar vēsturiski objektīviem materiāliem par Latgales vēsturi, valodu, literatūru, etniskajām un kultūras īpatnībām. Atbalstīt paraugskolas/-u izveidi, kurā viena no mācību valodām ir latgaliešu rakstu valoda. (Sk. 1.3. izvērsumu.)

1.5. Kultūrā: nodrošināt un finansēt reģiona līmeņa struktūru izveidi (tai skaitā uz esošo kultūras iestāžu bāzes), to nosaukumā iekļaut Latgales vārdu un repertuāru veidot, primāri lietojot latgaliešu rakstu valodu: Latgaliešu literatūras fonds, Latgales teātris, Latgales filmu fonds, Latgales simfoniskais orķestris, Latgales koris, Latgales Mākslas muzejs u. c. (Sk. 1.4. izvērsumu.)

1.6. Plašsaziņas līdzekļos: Latgales plānošanas reģiona teritorijā nodrošināt valsts informatīvo telpu, t. sk. kā sabiedrisko pasūtījumu, un tajā rast vietu raidījumiem un ziņām latgaliešu rakstu valodā. Nodrošināt un visur, kur likums paredz, sniegt finansējumu tiem informācijas līdzekļiem, kuros ir publikācijas vai raidījumi latgaliešu rakstu valodā, sabiedriski finansētajos radio (LR 1) un televīzijas kanālos (LTV 1, LTV 7) iekļaut ziņu, tāpat atsevišķu raidījumu regulāru sagatavošanu un translēšanu latgaliešu rakstu valodā. Stiprināt un atbalstīt plašu sociālo tīklu vidi (piemēram, uz LAKUGA bāzes) latgaliešu rakstu valodā. (Sk. 1.5. izvērsumu.)

1.7. Zinātnē un pētniecībā: Noteiktu daļu valsts finansētu pētniecības programmu virzīt latgalistikas pētījumu atbalstīšanai, informācijas tehnoloģijas rīku un datorprogrammu izstrādei, mūsdienu latgaliešu valodas korpusa paplašināšanai un uzturēšanai. Radīt un finansēt tulkošanas un terminoloģijas izpētes un tālākas izstrādes darbus nolūkā saglabāt un attīstīt attiecīgo administratīvo, komerciālo,

ekonomisko, sociālo, tehnisko un juridisko terminoloģiju latgaliešu rakstu valodā.

2. Aicināt Latgales plānošanas reģiona padomi oficiāli apstiprināt latgaliešu (Latgales) karogu (tumši zils-balts-tumši zils), nosakot tā lietojuma kārtību. (Sk. 1.6. izvērsumu.)

3. Latvijas Republikas reģionālo politiku balstīt uz Satversmes 3. panta: „Latvijas valsts teritoriju starptautisko līgumu noteiktajās robežās sastāda Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale”. Precīzi un skaidri noteikt Satversmē nosaukto reģionu funkcijas, tas ļaus efektīvi risināt daudzas valstiskas problēmas: valsts iestāžu darbības struktūra, pašvaldību sadarbības modelis, izglītības sistēma, veselības aprūpe, valsts budžeta sadale, arī Valsts Kultūrkapitāla fonda darbība u. c. Reģionu izaugsmei virzīt un atbalstīt valsts un citu iestāžu decentralizācijas ideju.

4. Atzīmēt 27. aprīli kā Latgales dienu un iekļaut to likuma „Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām” 2. pantā kā atzīmējamu dienu, tāpat ieteikt citiem Latvijas novadiem noteikt sava novada dienu.

Šo prasību izpilde ļaus pilnvērtīgi īstenot 1917. gada Latgales kongresa lēmumus, nodrošinās Valsts valodas likuma 3. panta 4. daļas darbību.

Lai sekotu šīs rezolūcijas īstenošanai, tiek izveidota Saieta rezolūcijas izpildes komiteja (sk. 1.7. izvērsumu), kuras uzdevums ir paātrināt un vērtēt pieņemto prasību izpildi, tāpat sniegt pārskatu par rezolūcijas īstenošanas gaitu kopumā.

Komitejas uzdevums ir sasaukt **5. pasaules latgaliešu saietu** 2022. gadā, Saieta rezolūcijas izpildes vērtējumam un latviskā latgaliskuma reģionā un katrā individuā stiprināšanai.

REZOLŪCIJAS IZVĒRSUMS

1. Attiecībā uz latgaliešu rakstu jeb literāro valodu valsts politika, likumdošana un prakse ir jābalsta uz šādiem mērķiem un principiem:

1.1. Valodas statuss:

1. Ar to tiek saprasts:

- a) latgaliešu rakstu jeb literārās valodas kā kultūras bagātības izpausmes atzīšana;
- b) Valsts valodas likuma 6.–24. panta prasību nodrošināšana attiecībā pret latgaliešu rakstu valodu, kā arī šā likuma normu neievērošanas gadījumā attiecībā uz latgaliešu valodu vainīgās personas saukšana pie atbildības likumā noteiktajā kārtībā;
- c) apņemšanās, ka pastāvošie vai jauni administratīvi iedalījumi nerada šķēršļus latgaliešu rakstu valodas lietošanas veicināšanai;
- d) nepieciešamība ar apņēmīgu darbību veicināt latgaliešu rakstu valodas lietošanu, ar mērķi to aizsargāt;

e) latgaliešu rakstu valodas lietošanas veicināšana runā, rakstos, sabiedriskajā un personīgajā dzīvē;

f) formu un līdzekļu radīšana latgaliešu rakstu valodas mācīšanai un studēšanai visos attiecīgajos līmeņos;

g) atvieglojumu radīšana, dodot iespēju personām, kuras nerunā latgaliešu rakstu valodā un dzīvo apvidū, kur tā tiek lietota, to mācīties, ja viņas to vēlas;

h) latgaliešu rakstu valodas studiju un izpētes veicināšana universitātēs vai līdzvērtīgās iestādēs.

2. Valsts apņemas ar attiecīgiem līdzekļiem veicināt savstarpējo sapratni starp visām valodu grupām valstī, radot cieņu, sapratni un iecietību pret latgaliešu rakstu valodu un saprotot to kā vienu no izglītības un mācību mērķiem, kā arī veicinot masu informācijas līdzekļu darbību ar šo pašu mērķi.

3. Lai veicinātu cieņas izrādīšanu pret valsts valodu un lībiešu valodu, aicinām valsts amatpersonas oficiālās runas sākt ar uzrunu latviešu literārajā valodā, latgaliešu rakstu valodā un lībiešu valodā.

1.2. Oficiālā saziņa ar valsts un pašvaldības iestādēm:

a) veicināt latgaliešu rakstu valodas lietošanu reģionālajās un vietējās valsts varas iestādēs, kā arī stiprināt latgaliešu valodas lietojumu un mazināt svešvalodu lietojumu vietējā saziņā Latgales plānošanas reģiona teritorijā;

b) ļaut iesniegt mutiskus vai rakstiskus iesniegumus latgaliešu rakstu valodā;

c) nodrošināt reģionālo valsts varas iestāžu oficiālo dokumentu publicēšanu arī latgaliešu rakstu valodā;

d) akceptēt, ka reģionālās valsts varas iestādes lieto latgaliešu rakstu valodu savu sanāksmju debatēs u. c., neizslēdzot arī latviešu literārās valodas lietošanu;

e) Latgales plānošanas reģiona teritorijā konkursos (arī darba) priekšroku dot darbiniekiem, kam ir latgaliešu rakstu valodas zināšanas un prasmes;

f) izstrādāt atestācijas principus latgaliešu rakstu valodas zināšanu līmeņa pārbaudei;

g) izveidot atbilstošu struktūrvienību, piemēram, Valsts valodas centrā, kas nodrošina tulkošanu no/ uz latgaliešu rakstu valodu;

h) tiesām Latgales plānošanas reģiona teritorijā ir jānodrošina tiesvedības iespēja latgaliešu rakstu valodā, kā arī tiesās pārējā Latvijas teritorijā ir jābūt nodrošinātai iespējai sazināties vai lietot latgaliešu rakstu valodu.

1.3. Izglītība

Izglītības jomā Latgales reģionā:

a) dot iespēju iegūt daļu no pirmsskolas izglītības latgaliešu rakstu valodā

(nodrošinot vismaz 1 stundu nodarbību dienā latgaliešu rakstu valodā vai atvēlot tam 1 nedēļas dienu);

b) pamata izglītībā nodrošināt latgaliešu rakstu valodas kā novadmācības priekšmeta apguvi (35 stundas vienā no sākumskolas un 35 stundas vienā no pamatskolas klasēm);

c) vidējās izglītības posmā nodrošināt latgaliešu rakstu valodas kā novadmācības priekšmeta apguvi (35 stundas vienā no vidusskolas klasēm);

d) dot iespēju atsevišķus priekšmetus tehniskās un aroda izglītības jomā apgūt latgaliešu rakstu valodā;

e) nodrošināt apstākļus atsevišķu universitātes un augstākās izglītības priekšmetu studēšanai latgaliešu rakstu valodā abās reģionālajās augstskolās visās humanitārajās programmās;

f) turpinot izveidojušās tradīcijas, saglabāt un finansiāli atbalstīt latgalistikas moduli un pētniecību Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā;

g) radīt nosacījumus tālākizglītības kursiem, kuros mācības tikai vai galvenokārt norit latgaliešu rakstu valodā;

h) veikt pasākumus, lai nodrošinātu Latgales vēstures un kultūras mācīšanu visās Latvijas skolās;

i) nodrošināt pamata un tālāku skolotāju apmācību, kas ir vajadzīga, lai īstenotu punktus no a) līdz g) ietvertos nosacījumus;

j) izveidot uzraudzības institūciju (var deleģēt kā atsevišķu amatu Valsts valodas centrā), kura, attīstot latgaliešu rakstu valodas mācīšanu, seko tam, kādi līdzekļi tiek piemēroti un kāds progress sasniegts, periodiski ziņojot par saviem iegūtajiem datiem, kuri tiek publiskoti plašākai sabiedrībai;

k) teritorijās, kurās latgaliešu rakstu valoda tradicionāli netiek lietota, bet latgaliešu rakstu valodas lietotāju skaits to attaisno, veicināt vai nodrošināt latgaliešu rakstu valodas mācīšanu vai apmācību tajā pieprasītajos izglītības līmeņos.

1.4. Kultūra

1. Attiecībā uz aktivitātēm kultūras jomā un ar tām saistītajām iestādēm, kā bibliotēkām, kultūras centriem, muzejiem, arhīviem, teātriem un kinoteātriem, kā arī literāro darbu un filmu radīšanu, vietējās kultūras izpausmes formām, festivāliem un kultūras industriju, tai skaitā jaunu tehnoloģiju izmantošanu:

a) veicināt izteiksmes veidus un iniciatīvas, lai attīstītu kultūras dzīvei svarīgas struktūras, kurām jau ir zināma profesionālā bāze:

- Latgales simfoniskais orķestris un Latgales koris – bāze „Gors”, Rēzeknes un Daugavpils mūzikas skolas,

- Latgales teātris – vienīgais profesionālais teātris pasaulē, kura repertuārs ir

latgaliešu valodā, bāze Daugavpils teātris, „Gors”, Rēzeknes Nacionālo biedrību kultūras nams, Rēzeknes Tautas teātris,

- Latgales Mākslas muzejs – bāze Varoslavāna, Zvejsalnietka, Rotko, Pētera Martinsona u. c. darbu kolekcijas. Rotko muzejs būtu perfekta bāze šim pasākumam,

- Latgaliešu literatūras fonds,

- Latgaliešu filmu fonds u. c.

b) veicināt pieeju latgaliešu rakstu valodā darbiem, kuri ir radīti citās valodās, palīdzot veikt un attīstot to tulkošanu, dublēšanu, sinhrono tulkošanu un titrēšanu;

c) nodrošināt, lai institūcijas, kuras ir atbildīgas par dažāda veida kultūras pasākumu organizēšanu vai atbalstīšanu, piešķirtu attiecīgus līdzekļus latgaliešu rakstu valodas zināšanu, lietošanas un tās lietotāju iekļaušanai saistībās, kuras tās uzņemas vai kurām tās nodrošina atbalstu;

d) veicināt līdzekļu piemērošanu, kas nodrošinātu to, lai institūciju, kuras ir atbildīgas par kultūras pasākumu organizēšanu un atbalstīšanu, rīcībā būtu darbinieki, kuri pilnībā pārvalda latgaliešu rakstu valodu, tāpat lai viņiem būtu pārējās valsts iedzīvotāju daļas valodas prasme (vismaz sarunvalodas līmenī);

e) radīt labvēlīgus apstākļus institūcijas vai institūciju veidošanai, kuras ir atbildīgas par latgaliešu rakstu valodā radītu darbu apkopošanu, to kopiju saglabāšanu un izplatīšanu, tāpat šo darbu publicēšanu un statistikas rādītāju iegūšanu.

2. Pieņemt attiecīgus noteikumus, lai veicinātu ārvalstīs un ārpus Latgales plānošanas reģiona to kultūras politiku, kura pārstāv latgaliešu rakstu valodu.

3. Atbalstīt Romas katoļu Baznīcas pasākumus latgaliskās kultūrtelpas uzturēšanā.

1.5. Informācijas līdzekļi

1. Attiecībā uz latgaliešu rakstu valodas lietotājiem, teritorijā, kurā šī valoda tiek lietota, ņemot vērā stāvokli, kādā valsts varas iestādes, tieši vai netieši ir kompetentas, pilnvarotas un kāda ir to loma attiecīgā jomā, kā arī respektējot informācijas līdzekļu redakcionālās neatkarības un autonomijas principu:

a) radīt apstākļus sabiedriskā radio (LR 1) un televīzijas (LTV 1, LTV 7) pasūtījumam ziņu raidījumu sagatavošanai latgaliešu rakstu valodā vismaz 3 min. dienā, 1 kultūras programmai nedēļā, 1 sporta vai izklaides raidījuma translējumam mēnesī, kā arī novirzīt noteiktu procentu no sabiedriskajam radio un televīzijai piešķirtās valsts dotācijas tieši šim mērķim;

b) pieņemt atbilstošus noteikumus tā, lai programmu pārraidītāji tās piedāvātu latgaliešu rakstu valodā;

c) veicināt un/ vai radīt apstākļus tekstu regulārai publicēšanai latgaliešu rakstu valodā, īpaši atbalstot vietējos izdevumus, kas tiek izplatīti visā Latgalē (žurnāls „A12”, „Vietējā Latgales Avīze”, „Latgales Laiks” u. c.), kā arī turpināt NEPLP „Latgales elektronisko mediju plašsaziņas līdzekļu programmu”, iekļaujot to NEPLP

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības stratēģijā 2018.–2022. gadam;

d) visur, kur likums paredz, sniegt finansiālu atbalstu informācijas līdzekļiem, kuros ir publikācijas latgaliešu rakstu valodā;

e) atbalstīt žurnālistu un citu informācijas līdzekļu darbinieku apmācību, lai tie lietotu latgaliešu rakstu valodu.

2. Nodrošināt, lai latgaliešu rakstu valodas lietotāju intereses tiktu pārstāvētas vai ņemtas vērā tādās institūcijās, kuras saskaņā ar likumu var tikt izveidotas vai darbojas, lai garantētu informācijas līdzekļu brīvību un plurālismu (NEPLP u. c.).

3. Veidot atsevišķu finansējumu – valsts finansētu informatīvo kanālu radio, TV un interneta platformā, t. sk. LSM daļai, kur tiek izmantota latgaliešu rakstu valoda, un piešķirt valsts finansējumu latgaliskiem plašsaziņas līdzekļiem un platformām sociālajos tīklos.

1.6. Karogs

1. Latgaliešu (Latgales) karoga izmēri un krāsa:

a) karogs ir tumši zils (Pntone 2965 C) ar baltu horizontālu svītru,

b) karoga tumši zils-balts-tumši zils svītru attiecība ir 2:1:2,

c) karoga platuma un garuma attiecība ir 1:2.

2. Latgaliešu (Latgales) karoga izveidotājs ir vēsturnieks Māris Rumaks, karogs pirmo reizi ir lietots 2010. gada 4. jūnijā Latvijas Iekšlietu ministrijas sporta spēlēs, pārstāvētot Latgales reģiona policijas pārvaldi.

3. Latgaliešu karoga simboliskā izpratne (apraksta autore Anna Rancāne):

Timseņš guoja, timseņš guoja,

Es par tysmu nabāduoju.

Bej munam(i) kumeļam(i)

Zvaigžņu dečēits mugorā...

Balta gaismas strēle no zvaigžņu raksta pāršķēla tumši zilo nakti, rādot gaišu ceļu latgaliešu ticībai, pašapziņai un spēkam. Latgaliešu (Latgales) karogs, lai arī izveidots vien 21. gadsimta sākumā, ir kā trešā gadu tūkstoša latgaliešu atmodas simbols. Tumši zilajā krāsā ir ieaustas gadsimtu tradīcijas un tikumiskās vērtības. Tā ir rudzupuķu (latgaliski – naktineicu) krāsa, kas redzama arī seno latgaļu goda drēbēs, sievu villainēs un vīru vamžos, simbolizē Latgali gan kā tradicionālu zilo ezeru zemi, gan Māras zemi, jo zilā krāsa katoļu Baznīcā ir Jaunavas Marijas simbols.

Karoga forma atkārtoti Latvijas valsts karoga formu, ar to apliecinot piederību Latvijai un vienotību ar visiem Latvijas iedzīvotājiem. Karoga garums ir uz pusi lielāks par platumu, un baltā horizontālā vidus svītra aizņem 1/5 daļu no karoga laukuma. Tādas pašas formas ir arī lībiešu, sēļu un Latgales centrālās pilsētas – Rēzeknes – karogi.

1.7. Saieta rezolūcijas izpildes komiteja

1. Saieta rezolūcijas izpildes komiteja (turpmāk – Komiteja) tiek ievēlēta Saieta laikā ar vienkāršu balsu vairākumu.

2. Komiteju veido 11 cilvēki, kas pārstāv:

a) organizētājinstitūcijas: Latgaliešu kultūras biedrības valdes priekšsēdētājs, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas rektors, Daugavpils Universitātes rektors,

b) Saieta sekciju (vai jomu) vadītājus: 1 no tautsaimniecības, 1 – tiesību zinātņu, 2 – latgalistikas, no kuriem viens ir latgaliešu valodas speciālists,

c) *Latgales plānošanas reģiona* Attīstības padomes priekšsēdētājs,

d) 1 ārzemju latgaliešu pārstāvis,

e) 1 katoļu garīdzniecības pārstāvis,

f) 1 Latgaliešu valodas, literatūras un kultūrvēstures skolotāju asociācijas nodibinājuma pārstāvis.

3. Komiteja izstrādā darbības nolikumu, izvirza un apstiprina priekšsēdētāju un viņa divus vietniekus, kā arī sagatavo izvērsumu Rezolūcijas 1.3. un 3. punktam, nepieciešamības gadījumā piesaistot nozares speciālistus.

4. Komiteja ne retāk kā vienreiz pusgadā sniedz publisku pārskatu par Saieta rezolūcijas izpildes virzību – *organizētājinstitūciju lēmēj institūcijām (augstskolas – Senātam, biedrība – biedru sapulcei) un Latgales plānošanas reģiona padomei, kā arī publiskus pārskatus mājas lapās: www.rta.lv, www.du.lv, <http://latgalisubidreiba.mozello.com/>, <http://www.latgale.lv/lv/padome>.*